

מאמרי הגות וצפונות בפרד"ס התורה בעמק הפרשה

מאת
משה בכמה"ר עזרא בצרי

פרשת מסעי

שנת התשפ"ב

תחילת התורה וסופה - מ"ב

בכל השנים הפשוטות ובחלק מן השנים המעוברות קוראים את פרשת מסעי ביחד עם הפרשה שלפניה, פרשת מטות. רק בחלק מן השנים המעוברות, כמו השנה, הן נקראות בנפרד. ובחוק לארץ, השבת יקראו אותה ביחד עם פרשת מטות, ושוב תחזור ההתאמה בין הקריאה בארץ לקריאה בחוץ לארץ.

בכל מקרה השבת שבה קוראים את פרשת מסעי, היא בין כ"ו בתמוז לב' באב, והיא השבת השנייה מתוך שלושת השבתות בהן מפטירין בתלתא דפורענותא החלות בימי בין המצרים.

פרשת מסעי היא הפרשה האחרונה העוסקת בסיפור מסע בני ישראל במדבר סיני, לפיכך היא מכילה סיכום של המסע והכנות אחרונות לקראת הכניסה לארץ ישראל.

בפרשה מופיעה רשימה מפורטת של התחנות בהן חנו בני ישראל במהלך המסע, החל מציאת מצרים ועד נהר הירדן מול יריחו:

"וַיִּסְעוּ מֵרַעְמֵסֶס בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּחַמְשָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמִּקְרַת הַפָּסַח יָצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה לְעֵינֵי כָּל מִצְרַיִם."¹

"וַיַּחֲנוּ עַל הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיְשָׁמַת עַד אֲבָל הַשְּׁטִים בְּעַרְבַת מוֹאָב. וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יַרְחוֹ לְאָמֹר..."²

מופיעות בסך הכל 42 תחנות. הרשימה בנויה לפי התבנית "וייסעו מ... ויחנו ב...", ויש קהילות שבהן קוראים אותה במנגינה מיוחדת.

ולכן התיבות 'וייסעו' ו'ויחנו' מופיעות מ"ב פעמים בפרשה.

ושורש 'סע' מופיע בפרשה מ"ה פעמים, כמנין גאול"ה, ג' פעמים בפסוקים:³ "אֵלֶּה מִסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצַבְּאֹתָם בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם עַל פִּי ה' וְאֵלֶּה מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם", ועוד מ"ב פעמים 'וייסעו', לגאול את ניצוצי הקדושה שהתפזרו במדבר.

וכאמור ב'אור החיים', שיש מקומות שהיו שם הרבה ניצוצי קדושה, ולכן לקח זמן רב לתקן המקום, ופעמים שדרך עוברים עם נסיעתם הספיקו ללקט משם כל שהיה צריך מבלי צורך להשתהות. והרי בני ישראל לא ידעו לחשב זאת, ולא נסעו על פי תכנית נסיעה מוגדרת להם מראש, אלא ידעו רק שהיעד הכללי הוא ארץ ישראל.

במשך ארבעים שנה לא ידעו ישראל כל יום כמה זמן עליהם לשהות במקום זה וכמה במקום אחר, מהיכן להיכן בדיוק יסעו, אם יתקדמו או יחזרו לאחור. זה דורש אמונה גדולה בחי עולמים להרגיש כגמול עלי אמו, שנמצאים בידים טובות ללא דאגות. כשם שהמזון לא היה מוכן להם ליותר מיום אחד בלבד, ובששי ליומיים בלבד, ועיניהם תלויות כל הזמן לחסדי שמים שלא ישאירם ברעב ובצמא באמצע המדבר, כך ביחס לנסיעתם לא ידעו כלום כמה זמן שוהים בכל

¹ במדבר, לג, ג.

² במדבר, לג, מט-נא.

³ במדבר, לג, א-ב.

מקום וכמה זמן נוסעים עד החניה הבאה, וזה כאמור נסיון גדול לאדם להשלים עם המצב ולקבל הכל בשמחה בביטול הרצון העצמי לגמרי, לרצון הבורא.

בפרשה ישנה הכנה לקראת החיים בארץ, וציוויים לקראת הכניסה לארץ. כמו הציווי על השמדת האילים בארץ. ובפרשה יש תיאור של גבולות הארץ, מינוי נשיאים לשבטים, הכנת ערי מקלט וערים ללוויים, ודיני רוצח בשגגה.

מהפסוק המופיע בחלק זה: ⁴ "וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ וּשְׂבַתְּם בָּהּ פִּי לָכֶם נִתְּתִי אֶת הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּ אֹתָהּ", לומד הרמב"ן כי מצוות יישוב ארץ ישראל היא מדאורייתא. ועיין ב'אור החיים' שצידד ודייק מלשון הפסוק כפירוש רש"י, שזו הבטחה ולא ציווי.

פְּרֻשַׁת מִסְעֵי הַיָּם פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעָה הַעֲשִׂירִית וְהַאֲחֵרוֹנָה בַּסֵּפֶר בַּמִּדְבָּר.⁵

יתירה מזו, היא בעצם חותמת את התורה כולה, שכן חומש דברים הבא אחריו נקרא בשם 'משנה תורה', שכתבו משה רבינו.

וכתב הרב 'צרור המור':

"כתיבת אלו המסעות נראה שהיו מיותרות, עד שאמרו שהוא להודיע חסדיו של מקום שלא היו נעים ונדים, שהרי בארבעים שנה לא הלכו אלא מ"ב מסעות.

ועוד להודיע חסד הגדול שעשה עמהם להפליא, שסיפק צרכיהם במדבר בארץ לא זרועה, ותאנה וגפן ורמון ומים אינן. וכל זה בהיותם בארץ רחוקה מן היישוב, וה' המטיר להם לחם מן השמים.

וכן נראה כי הטעם שנכתבו אלו המסעות, וכן שכתב בהם שנכתבו על פי השם, להורות על מעלת התורה שיש בה דברים עמוקים ולא דבר רק הוא, ואם הוא רק - ממנו הוא בחסרון ידיעתנו, כי היא ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, אחר שהשם הוא הנותן והוא הכותב, כאמרו 'והמכתב מכתב אלהים הוא...'

ולפי שהכל הולך אחר החיתום, ועכשיו רצה לחתום התורה באלו המסעות, כי ספר 'אלה הדברים' נקרא 'משנה תורה'. ולפי שלא יאמר אדם בספורי התורה וכיוצא בהם שהם דברים מיותרים ושלא לצורך, רצה לחתום התורה באלו המסעות ולכתוב בהם שנכתבו על פי ה'.

ולהורות שיש באלו המסעות דבר גדול, אמרו רבותינו ז"ל שנכתבו כאן שנים וארבעים מסעות. רמז לשם המפורש של שנים וארבעים. הוא שם של אבגית"ץ (אנא בכח) הרמוז בפרשת בראשית

⁴ במדבר, לג, נג.

⁵ לפי החלוקה לפרקים, היא מתחילה בפרק לג, פסוק א, ומסתיימת בסוף הספר, בפרק לו, פסוק יג. בשבת פרשת מסעי מסיימים את קריאת התורה של ספר במדבר, ובסיומו כבסיום כל חומש, מנהג בני אשכנז להכריז "חזק חזק ונתחזק".

בפרשה 6 פרשיות פתוחות ועוד 2 סתומות. הפרשה מכילה 3 סדרים. הפרשה מתחילה בתחילת סדר ומסתיימת בסוף סדר, והיא גם מתחילה בתחילת פרק ומסתיימת בסוף פרק לפי החלוקה לפרקים. השבת בה קוראים את פרשת מסעי יכולה לחול בארבעה תאריכים שונים:

יחד עם פרשת מטות:

שנת זשה ושנת בחה, שנת בשה ושנת גכה - כ"ו בתמוז.

שנת זחג, שנת זשג ושנת בחג - כ"ח בתמוז.

שנת השא ושנת זחא - א' באב.

שנת הכז - ב' באב.

ובנפרד: שנת השג - כ"ח בתמוז. שנת החא - א' באב - בארץ ישראל נפרדת ובחזק לארץ מחוברת. שנת בשז ושנת גכז - ב' באב.

במספר הימים.⁶ והם שבע תיבות, ובכל אחד יש בו שש אותיות, עולים שנים וארבעים, וכל אחד יוצא מימורו. אבגית"ץ - מיום הראשון. קר"ע שט"ן - יוצא מיום שני. לפי שבו נברא גיהנם. וכן כולם על זה הדרך. ולכן נכתבו בכאן שנים וארבעים מסעות, כנגד זה השם של שנים וארבעים הרמוז באומרו: ⁷ 'ה' במ סיני בקודש', לרמוז שיש באלו המסעות דבר גדול. והוא חותם התורה כולה. (והנה השם מ"ב מופיע כבר בתלמוד,⁸ ויש לדעת שיש כמה שמות מ"ב⁹).

והוא ממשיך ומבאר ומביא דבר מעניין להלכה:

"וכמו שהתורה התחילה בימי בראשית שבם רמוז שם ה' ב"ם, כן סיימה בפרשת 'אלה מסעי' בספור שנים וארבעים מסעות, שהם כנגד שם של שנים וארבעים שהזכרנו. לרמוז שהתורה כולה כלולה וקשורה וחתומה בחותם אחד, בסוד ה' אחד, ובסוד ה' במ. ואין בה פירוד וחילוק, אלא שהיא קשורה תחילתה בסופה וסופה בתחילתה. ולכן כתב באלו המסעות: 'ויכתוב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה'. להורות לנו שיש בהם דבר גדול...

ואחר שאלו המסעות הם במספר במשקל, רומזים לשם של שנים וארבעים בסוד ה' במ, אין להפסיק החזן בקריאת הפרשה, אלא שיקראם כולם עם אדם אחד, בענין שיהיה המשכן אחד.¹⁰

השרשת הביטחון בגאולה העתידה

וממשיך וכותב שם:

וכן נראה שנכתבו בכאן אלו המסעות בשם ה', להשרישנו שורש ובטחון גדול בגאולה העתידה, ובענין הצרות העוברות עלינו, ולחזק ידים רפות. לפי שהשם צופה ומביט עד סוף כל הדורות וראה הגליות שיעברו עלינו, ובפרט הגלות הרביעי החזק.

וכתב אלו המסעות להבטיחנו בטחון גדול וחזק, כי אף על פי שנעבור צרות רבות ורעות, השם יחיינו ויוציאנו מגלותינו, כמו שעשה ביציאת מצרים שהיו מעונים זה כמה שנים בעבודת פרך, והשם שלח להם מושיעים להצילם מצרותם.

ולכן התחיל ואמר: 'אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים ביד משה ואהרן'. וכי עד עכשיו לא ידענו שמשה ואהרן עשו את כל המופתים לפני פרעה להוציא את בני ישראל ממצרים שכתב בכולם שיצאו ביד משה ואהרן?

אבל הרמז בזה, כי כמו שישראל, אף על פי שלא היו ראויים לצאת ממצרים לפי מעשיהם, נגאלו

⁶ עיין בפרדס רמונים שהם יוצאים ממ"ב האותיות הראשונות שבתורה. וביאר שם מוצאם בחילופי אותיות.

⁷ תהלים סח, י.

⁸ קידושין עא, א ברש"י ותשובות הגאונים דף מז, ב. ועיין תוספות חגיגה יא, ב.

⁹ ענין שם מ"ב שיש בכל עולם מן ג' עולמות אב"י מה שאין כן בעולם עשיה, כנזכר בכת"י בחסרון התקונים, והנה אלו הם ששם מ"ב דאצילות הוא ד' אותיות פשוטים דהוי"ה, וי' אותיות מילוי אלפין שהם ג' מ"ה, וכ"ח אותיות מילוי דמילוי דאלפין.

שם מ"ב דבריאה הם ב' שמות אהי"ה יה"ו, וכן אהי"ה אשר אהי"ה שהוא גימטריא מ"ב. ושם מ"ב דיצירה הם שם מ"ב הרמוז בר"ת אנה בכח שהוא אבגית"ץ. כן כתוב בעץ חיים - שער מו פרק ז מהדורה תנינא.

ובעשיה אין שם מ"ב, כיון שזו עליה מהקליפות אל הקדושה, ושם מ"ב מעלה בירורין רק מהקדושה אל הקדושה. וכדי להעלות מן הקליפות לעולם העשיה שבקדושה צריך את הקטורת, לעמוד בין החיים למתים.

¹⁰ דברי רבינו כאן הובאו להלכה במגן אברהם סימן תכח סק"ח. ועיין בהקדמת הספר 'צורור המור' שבהוצאת היכל הספר שבשני מקומות מצינו שכתב דבר להלכה ונפסק כדבריו. כאן ובענין ברכת שהחיינו בימי הספירה. והוסיף המנחת אלעזר שמנהגם שגם בחול ובשבת במנחה קוראים בעליית הכהן כל המ"ב מסעות, ואחר כך ללוי וישראל ג' פסוקים.

ביד משה ואהרן ובזכותם, כן יהיה בגאולות העתידות שישלח להם מושיע ורב להושיעם. ובפרט בגאולה הרביעית יגאל על יד שני משיחים משיח בן יוסף ומשיח בן דוד.

ולפי שיש באלו השנים וארבעים מסעות דבר גדול בסוד גאולתינו, אמר 'ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה'". להורות שנכתבו על פי השם, ושם ה' בס' רמוז בהם. שהוציאם מצרה לרוחה. ואפילו שעברו רעות רבות וצרות ויצאו מרעה אל רעה, לא עשה בהם כלה בסוד השם הרמוז באלו המסעות.

וכאן הוא מדבר אודות התלאות שעבר באופן אישי בגירוש ספרד :

וזה להבטיחנו כי כן יעשה השם בגאולה העתידה. שאף על פי שנהיה נעים ונדים מהר לגבעה וממלכות למלכות ומגירוש לגירוש, מארץ ישראל לחוצה לארץ, ומצרפת לספרד ומספרד למלכות ישמעאל ויענונו, ויושב קדם סלה ישמרנו, כי בעונותינו גלות ירושלם אשר בספרד שכבר נתגרשו כולם ולא נשאר איש בכל המלכיות, זולתי הנשארים אשר נשארו מן השבי ומן המלקוח ומן הדבר והרעב, נסים ופלאים מחרב אדום למלכות פרס ולמלכות ישמעאל. והנם כל המון ישראל מכל גלות ספרד במלכות פא"ס.¹¹ עד שנתקיים בנו בעונותינו, 'ונשאתם מתי מספר תחת אשר הייתם ככוכבי השמים לרוב'. ואנו בטוחים בה' שיוציאנו מגלותינו ומדלותינו כמו שהוציא לאבותינו ממצרים. אף על פי שלא נהיה ראויים וכל זה מצד רחמיו...

וכן ראו דבר גדול כי הנם כתובים על ספר הישר על פי ה' להצטער בצרתם. ואם כן כשיבא אותו עת רמוז בדברי הנביאים באחרית הימים, ויקשב ה' וישמע התלאות והמסעות והמאורעות הכתובות בספר זכרון לפניו, מיום אשר גלינו מארצנו עד היום הזה, שהוא קרוב מאלף וחמש מאות שנה, יעלו המסעות לאין מספר כשתוציא אלף וחמש מאות שנה לארבעים ארבעים שנה, ובכל ארבעים שנה - ארבעים ושנים מסעות.

וכל שכן וכל שכן שאם נמנה המסעות שהלכנו מעת שגלינו מספרד עד היום שהם שמונה שנים, תמצא שהם יותר מאלף מסעות בים וביבשה. בענין שראוי שכל אלו המסעות יהיו כתובים בספר זכרון על פי השם ויזכור תלאותינו ומהומותינו. ויראה עניינו ועמלינו ולחצינו ודחקינו, כמו שראה עוני אבותינו במצרים ובמסעות המדבר, וישלח לנו שני המשיחים להושיענו כיד ה' הטובה עליהם, כמו ששלח למשה ולאהרן להושיעם ממצרים, וכמה וכמה טובה כפולה מכופלת למקום עלינו לפי רוב הצרות והתלאות ורוב המסעות.

עד כאן תורף דבריו.

ומה שכתב שפרשת מסעי היא חותמת את התורה, כי חומש דברים נחשב כ'משנה תורה', והיא הפרשה המ"ג מבראשית לאחר מ"ב פרשות, היא חותמת את ארבעת הספרים בראשית שמות ויקרא במדבר שהם נקראים 'בתורת פיך', והם בגימטריה 1118 כמנין 'שמע ישראל'.

וחומש דברים נקרא 'תורת משה', כי משה אמרו, והוא כנגד 'ברוך שם'. תורת משה עם האותיות = ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. 1358.

וכך התורה מתחילה באות ב' של בראשית, ומסתיימת באות מ' של מסעי, וזהו 'ודברת במ' שיתלמד את התורה שמתחילה מהאות ב' ועד סיומה באות מ', וכן התורה שבעל פה פותחת באות מ' 'מאימתי', והמסכת היא מסכת ברכות, וכן המילה האחרונה בש"ס 'בשלום' מתחילה בב' ומסיימת במ'.

גם במילים הראשונות בפרשה, אלה מסעי בני ישראל יש צירוף מ"ב. וכן 'ואל"ה מסעיהם' –

¹¹ העיר פס אשר במרוקו.

¹² דברים ו, ד.

ואל"ה בגימטריה מ"ב.¹³ וכן 'ואלה שמות' שהשמות והיחודים היוצאים משם מ"ב באו מצרימה. וכן 'ביד משה' ראשי תיבות מ"ב.¹⁴

וסך כל הראשי תיבות שבאותיות שבשם מ"ב 'אנא בכח', הם 3701 כמו שכתב 'שרשי השמות', וכן ב'היכל הברכה'. וכאשר נכתוב את כל אותיות אלו במילוי, יעלו בגימטריה 9143 כמנין כל הע"ב שמות, כי הע"ב שמות נולדו משם מ"ב.

לכן בכל מקום נמצא שם מ"ב קודם לע"ב שמות, כמו שמעשה בראשית קודם ל'ויכלו' שבגימטריה ע"ב.

וכן 'שמע ישראל' – המורה על מציאות ה' ואחדותו, הבורא ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, והוא הנהגת היחוד, קודם ל'ברוך שם', המורה על המידות בהנהגת שכר ועונש, לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו.

וכן פרשת 'ואהבת' הכוללת מ"ב תיבות, קודמת לפרשת 'והיה אם שמוע' הכוללת ע"ב תיבות. ש'ואהבת' – מצוות עשה, בחינת עשה טוב, כמידת חסד אברהם, ו'והיה אם שמוע' מצוות לא תעשה בבחינת סור מרע כמידת יצחק הנאזר בגבורה.¹⁵

וכן בעשרת הדיברות 'אנכי ה' אלהיך' קודם ל'לא יהיה לך אלהים אחרים'.

וזה כלל גדול, שם מ"ב הוא סוד האורות - 'שמע ישראל', והע"ב שמות הם סוד הכלים - 'ברוך שם'. לכן ברכת כהנים שהיא שורש הברכה והגדלת כלים, כאשר נמנה את ג' הפסוקים של הברכה, יעלו בגימטריה פעמיים 'ברוך שם'.

וכאשר נמלא את האותיות של ברכת כהנים יעלה כמנין כל הע"ב שמות – 9143.¹⁶

יציאת מצרים היתה על ידי שם מ"ב שהוא בגבורה, שהרי כששאל משה את ה', אם יאמרו לו בני ישראל מה שמו, מה יאמר להם, וענה לו: 'אהיה אשר אהיה שלחני אליכם'. וכפילות השם אהי"ה הוא מ"ב.¹⁷

¹³ לכן תיבת 'ואלה' מופיע בחומשים ל"ח פעמים, וכאשר תוסיף ד' אותיות 'ואלה', יעלה בגימטריה מ"ב.

¹⁴ מאור ושמש פרשת שמות, אגרא דכלה רצה, ב.

¹⁵ זהר חדש פרשת כי תשא נד, ב: כאשר נתן הקדוש ברוך הוא התורה לישראל, כתבם בסוד השם הקדוש ואמר 'אנכי ה' אלהיך' – בסוד החסד של אברהם שאחוז בו, וכנגדו מצוות עשה. וזהו הסוד שהמצוה הראשונה שציווה הקב"ה את אברהם, היתה מצוות עשה, שכתוב: 'לך לך מארצך'. ולכן מצוות עשה הם רמ"ח כמנין אברהם"ם. 'לא יהיה לך אלהים אחרים' – בסוד הגבורה, שאחוז בה יצחק. שכל אלו אלהים אחרים, מצד זה יונקים, וכן עשו והממונים שלו. וכיון שיצחק אחוז במצוות לא תעשה, לכן המצוה הראשונה שנצטווה, מצות לא תעשה, שכתוב: 'אל תרד מצרימה'. ומצוות לא תעשה מצד הדין הם, שהרי מענישין את האדם כאשר עובר עליהם. ולכן מנין מצוות לא תעשה, בסוד המדרגה שלו, בסוד שס"ה, כנגד ימים של השמש, שמאיר מצד הגבורה, זהו שכתוב: 'כצאת השמש בגבורתו'.

¹⁶ מדברי הרב אברהם דוגר שליט"א.

¹⁷ זה לשון ה'משך חכמה' על דברים לד, יב:

והנה במשה מצאנו שנתגלה לו בשם 'אהיה אשר אהיה' (שמות ג, יד), שזה סוד השם מ"ב שני פעמים כ"א כמנין אהיה, ורמז רבינו בהלכות תפילין פ"ד הלכה י"ד, שכן יש היות בפרשיות תפילין של ראש כ"א וכנגדן בשל יד בסך הכל מ"ב, וזה סוד התפילין שהראהו למשה (ברכות ז, א), ולכן אמרו בפרק עשרה יוחסין (קדושין עא) היודעו אימתו מוטל על הבריות, ולפי זה נראה לי דבתפילין שכל זמן שבין עיניך יהיו שתים (מנחות לו), ואם כן אם התפילה של ראש מונח, גם השל יד מונח, והוי שם מ"ב, ולכן דרשו (ברכות ו, א) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' - אלו תפילין של ראש, דהוא שם מ"ב, שאימתו מוטל על הבריות מי שיודעו.

ובזה יש לפרש 'ולכל המורא הגדול...' זה שם מ"ב שנתגלה למשה, שרמוז בבראשית שבו נברא העולם, כמו שרמוז בכל מ"ב אותיות בהר"ד, כמבואר ברבינו בחיי (פ' בראשית סוף פסוק ב) סוד עמוק.

והיה קושי במדבר במסע ובחניה, ושם ע"ב הוא בחסד שבגימטריה ע"ב שבו היתה קריעת ים סוף, כמו שכתוב: 'ויול"ך ה' את העם'. ויול"ך – ע"ב.¹⁸

הנסיעות והספיקות להיכן להמשיך תלויות באותיות המ"ב שמות

כתבו המקובלים ז"ל¹⁹ כדי להנצל האדם ממקרים רעים, ובפרט מחולי המגפה, יועיל מאד אמירת המסעות, ולכן נוהגין בערב פסח ללמוד קריאה זו:

א רַעַמְסֵס. ב סְכוֹת. ג אֶתֶם. י פִי הַחִירָת. ת מְרָה. ין אֵילְמָה.

ק ים סוף. ר מְדַבֵּר סִין. ע דְפָקָה. ש אֱלוֹש. ט רְפִידִם. ן מְדַבֵּר סִינִי.

נ קְבֵרַת הַתְּאֵנָה. ג תְּצֵרֶת. ד רְתֵמָה. י רִמֵן פֶּרֶץ. כ לְבָנָה. ש רֶסֶה.

ב קְהֵלְתָה. ט הַר שֶפֶר. ר תְּרַדָה. צ מְקַהֲלֵת. ת תַּחַת. ג תֵּרַח:

ח מְתָקָה. ק חֲשֵמְנָה. ב מִסְרוֹת. ט בְּנֵי יַעֲקֹב. נ חַר הַגְּדָדָה. ע יִטְבְּתָה:

י עֲבֹרָנָה. ג עֲצִין גָּבֵר. ל קָדֵש. פ הַר הַהָר. ז צִלְמָנָה. ק פּוֹנֵן:

ש אֲבַת. ק עֵי הַעֲבָרִים. ו דִיבֵן גָּד. צ עֲלָמֵן דְבִלְתֵּימָה. י הָרֵי הַעֲבָרִים. ת עֲרַבְת מוֹאֵב:

ואחר כך מופיע שם פירוט בלשון מעין לשון הזוהר בארמית, שאין בו צורך למלאכים, שאינם נזקקים ללשון ארמית:

פַד נְטֵלוּ יִשְׂרָאֵל מִרַעַמְסֵס (א). לֹא יִדְעוּן אֵי יִנְטְלוּן לְסִכּוֹת אוֹ לְקְהֵלְתָה אוֹ לְמִסְרוֹת, וּפְקִיד מְדַבְּרָנָא דְעַמִּיָה דִינְטְלוּן לְסִכּוֹת (ב).

מִסְכוֹת לֹא יִדְעוּן אֵי יִנְטְלוּן לְאֶתֶם אוֹ לְתַצֵּרֶת אוֹ לְתֵרַח אוֹ לְעֲצִין גָּבֵר, וּפְקִיד מְדַבְּרָנָא דְעַמִּיָה דִינְטְלוּן לְאֶתֶם (ג).

מֵאֶתֶם לֹא יִדְעוּן אֵי יִנְטְלוּן לְפִי הַחִירָת אוֹ לְרִמֵן פֶּרֶץ אוֹ לְעֲבֹרָנָה אוֹ לְהָרֵי הַעֲבָרִים, וּפְקִיד מְדַבְּרָנָא דְעַמִּיָה דִינְטְלוּן לְפִי הַחִירָת (ד).

מִפִּי הַחִירָת לֹא יִדְעוּן אֵי יִנְטְלוּן לְמְרָה אוֹ לְתַחַת אוֹ לְעֲרַבְת מוֹאֵב, וּפְקִיד מְדַבְּרָנָא דְעַמִּיָה דִינְטְלוּן לְמְרָה (ה).

לכן בשבת במקום תפילין אומרים ד' פעמים ז' ברכות שכנגד ז' אזכרות שבשיר ליום השבת, כהירושלמי (תענית ב כ), ושני פעמים שיר ליום השבת שהן מ"ב אזכרות. עד כאן דבריו. ובוזה אפשר לפרש את המדרש פליאה, 'אין מניחין תפילין אלא בשבת' – שעל ידי אמירת ארבע פעמים שבע ברכות התפילה, בערבית, שחרית, מוסף ומנחה, ועוד שבע אזכרות שבמזמור שיר ליום השבת, שאומרים אותו פעמים, הרי מ"ב, הוא במקום התפילין שיש בהם מ"ב אזכרות ממש. ואגב, ב'ליקוטי שושנים' יש עוד פירוש למדרש פליאה זה, שמי שלא קרא תנ"ך אסור לו להניח, והוא ראשי תיבות בראשית שמואל תהלים, שבראשית הוא מהתורה, ושמואל מהנביאים ותהלים מהכתובים. וה'בן איש חי' פירשו שהוא ראשי תיבות בבשר תפוח, שיש להניח תפילין של יד על הקיבורת.

¹⁸ כתב 'כלבו' סימן קלט בנוסח החרם: "בשם שם בן ארבעים ושתיים אותיות, בשם שנראה למשה בסנה, בשם שקרע משה את הים, בשם אהיה אשר אהיה, בסוד שם המפורש...". ומה שכתב שזהו השם שבו קרע משה את הים, צריך לומר כאמור ששרשו של שם ע"ב יוצא משם מ"ב.

¹⁹ מקור סגולה זו בסוף ספר 'זבח פסח' שחיברו בן אחותו של המקובל רבינו שמשון מאוסרופולי הי"ד, מאמר המסוגל לומר בזמן שיש צרה בעיר ובפרט בזמן מגיפה, כל יחיד יאמר בשחר ובלילה מילה במילה ויש בזה רזין דרזין, מי יכול להשיג עומקו ורומו, או מי יכול לדעת טעמו של דבר שיהא מאמר זה מסוגל להציל מצרה או מעיפוש, אך אנו צריכים להטות לבבינו אל הקדוש הטהור הנ"ל, כי רוח ה' דיבר בו, ואליהו ז"ל היה לומד עמו, כאשר הגידו לי כמה גאונים איתני ארץ ז"ל, עכ"ל. וראה עוד בספר 'ניצוצי שמשון'.

ממרה לא ידעו אי ינטלון לאילם או למקהלת או לעלמן דבלתימה, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לאילם (צ).

מאילם לא ידעו אי ינטלון לים סוף או לחשמנה או לפונן או לעיי העברים, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לים סוף (ק).

מים סוף לא ידעו אי ינטלון למדבר סין או לחרדה, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון למדבר סין (ר). ממדבר סין לא ידעו אי ינטלון לדפקה או ליטבתה, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לדפקה (ע). מדפקה לא ידעו אי ינטלון לאלוש או לרסה או לאבת, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לאלוש. (ש).

מאלוש לא ידעו אי ינטלון לרפידם או להר שפר או לבני יעקן, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לרפידם (ט).

מרפידם לא ידעו אי ינטלון למדבר סיני או לקברת התאנה או לחר הגדגד, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון למדבר סיני (נ).

ממדבר סיני לא ידעו אי ינטלון לקברת התאנה או לחר הגדגד, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לקברת התאנה (ו).

מקברת התאנה לא ידעו אי ינטלון לחצרות או לתרח או לעצין גבר, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לחצרות (ג).

מחצרות נטלו לרתמה (ד).

מרתמה לא ידעו אי ינטלון לרמן פרץ או לעברנה או להרי העברים, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לרמן פרץ (י).

מרמן פרץ נטלו ללבנה (כ).

מלבנה לא ידעו אי ינטלון לרסה או לאבת, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לרסה (ש).

מרסה לא ידעו אי ינטלון לקהלתה או למסרות, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לקהלתה (ב). מקהלתה לא ידעו אי ינטלון להר שפר או לבני יעקן, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון להר שפר (ט).

מהר שפר נטלו לחרדה (ר).

ומחרדה לא ידעו אי ינטלון למקהלת או לעלמן דבלתימה, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון למקהלת (צ).

ממקהלת לא ידעו אי ינטלון לתחת או לערבת מואב, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לתחת (ת).

מתחת לא ידעו אי ינטלון לתרח או לעצין גבר, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לתרח (ג).

מתרח נטלו למתקה (ח).

ממתקה לא ידעו אי ינטלון לחשמנה או לפונן או לעיי העברים, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לחשמנה (ק).

מחשמנה נטלו למסרות (ב).

ממסרות נטלו לבני יעקן (ט).

מבני יעקן נטלו לחר הגדגד (נ).

מחר הגדגד נטלו ליטבתה (ע).

מיטבתה לא ידעו אי ינטלון לעברנה או להרי העברים, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לעברנה (י).

מעברנה נטלו לעצין גבר (ג).

מעצין גבר נטלו לקדש (ל).

מקדש נטלו להר הקר (פ).

מהר הקר נטלו לצלמנה (ז).

מצלמנה לא ידעו אי ינטלון לפונן או לעיי העברים, ופקיד מדברנא דעמיה דינטלון לפונן (ק).

מפונן נטלו לאבת (ש).

מאבת נטלו לעיי העברים (ק).

מעיי העברים נטלו לדיבן גד (ו).

מדיבן גד נטלו לעלמן דבלתימה (צ).

מעלמן דבלתימה נטלו להרי העברים (י).

וימהרי העברים נטלו לערבת מואב (ת).

ובסוף השם הקדוש הזה מ"ב מסיימים באמירת: פרוף, שם פבוד מלכותו, לעולם ופד. כמו שאומרים לאחר 'שמע ישראל' שהוא סוד שם מ"ב.

ומבואר שם שידעו תמיד את האות הבאה מ'אנא בכח' שהוא המקום שאליו אמורים להגיע. כשאינן אות נוספת מאותה אות, לא היה להם ספק להיכן להמשיך, ולכן כתוב מיד שמשם נסעו למקום פלוני ללא כל ספק, כמו מחצרות לרתמה.

וכן למשל מהר שפר לחרדה, לא היו להם ספקות, כי אפילו שיש פעמיים את האות ר', הרי באות ר' אחת, שהיא כנגד מדבר סין, כבר היו, וברור שעליהם להגיע עתה לאות ר' השניה.

אבל כאשר היו צריכים לנסוע למקום שהוא כנגד האות ב', כמו למשל מרעמסס, התלבטו אם לנסוע לסוכות או לקהלתה או למוסרות, שגם הם כנגד האות ב', וכן על זה הדרך בכל האותיות.

ואפילו שהאותיות הן אותן אותיות יש להן כמה פנים של משמעות, כמו למשל האות ב' מסמלת מצד אחד מצד צורתה בית וסוכה הסגורים מג' רוחות, או מצד שהיא במספר שנים המורה על חילוק ומחלוקת, ועליהם להגיע לקהלתה למנוע מקרח ועדתו להקהל על משה. וכן על זה הדרך

בכל האותיות שיש פנים לכאן ולכאן והספק היה מהי העבודה הנדרשת מהם בעת הזו, וציוה דבר הדור שזוהי עתה עבודתם ותיקונם במקום ההוא.

שמות המסעות וההכנה לכניסה לארץ

שבעת השמות שב'אנא בכח' הם גם רומזים לשבעת הרועים, אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, יוסף ודוד. ונמצא בשמות המסעות מכנים משותפים להם.

כדי להכניע את כח השבעה עמים שהיו בארץ, נדרשה עבודה של כח שבעת הרועים במהלך של מ"ב המסעות כדי להכניעם, עד הגיעם לערבות מואב, ומוא"ב הוא מ"ב ועוד א"ו גימטריה שבע, עד שהכניעו בכח שם מ"ב את הז' קליפות של שבעה העממים כוחו של משה שזכה לשם מ"ב ורק כאן נשלמה יציאת מצרים שהיתה בכח שם זה בתכלית, כי היציאה כוללת את כל המסעות עד הגיעם לארץ חמדה. וזהו שאמר משה:²⁰

"פִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדְךָ יְדַע לְכַתֵּךְ אֶת הַמְדָּבָר הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה אֲרַפְּעִים שָׁנָה ה' אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ לֹא חִסְרֹת דְבָר".

תיבת 'הגד"ל' חסרה ו' – ועולה בגימטריה מ"ב.

לכשנדקדק בתיבת 'במדבר' עצמה, נמצא כי מכילה את האותיות מ"ב, ומלמדת על כך שדרו במדבר ארבעים שנה ונסעו מ"ב מסעות.

בנוסף לשש ההקפות שעשו ביריחו ועוד שבעה ביום הושענא רבה, שביחד הם 13 כח המספר המסמל קדושה, עד שהבקיעו ופרצו את המפתח של ארץ ישראל הוא יריחו. ועמד ותיקן יהושע את תפילת 'עלינו לשבח' הרומז לשם הראשון אבגית"ץ, 'שעלינו לשבח' בגימטריה שם זה, ולתת גדלה ליוצר בראשית, גדל"ה בגימטריה מ"ב, בכח שם מ"ב.²¹ וכן המסעות מסתיימות במילים

²⁰ דברים ב, ז.

²¹ מגלה עמוקות על ואתחנן - אופן קלג:

ראה משה רבינו שיריחו היא עיר היותר קשה מכל עירות וכרכים שבארץ ישראל, כמ"ש רש"י (ד"ה וראו) על פסוק ראו את הארץ ואת יריחו (יהושע ב [א]), ששקולה יריחו כנגד כל ארץ ישראל. והענין שבנו האמורים את יריחו (על ז' דרגין של טומאה) שהם ז' היכלות תמורות, ולכן הוצרכו להקיף אותה ז' הקפות וז' שופרות בכל הקפה והקפה הוצרכו להזכיר עליו שם של מ"ב, שהם ז' שמות שבכל שם יש בו ו' אותיות.

ולפי שזכה משה להשיג שם של מ"ב, ולכן הוצרך לנסוע במדבר מ"ב מסעות, להשיג שם של מ"ב, ולהמתיק מ"ב נהרי אש שברקיע, לכן אמר משה אתה החלות להראות את עבדך את גדלך, שהוא סוד שם של מ"ב. ואמר ידך החזקה בגימטריה ג' פעמים מ"ב עם הכולל, שנחלק שם של מ"ב על שלשה פעמים י"ד, שהם לקביל ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד רמה לקביל שלש אבות, את גדלך לקביל יד החזקה שהוא אברהם, ידך החזקה לקביל יצחק, אשר מי אל לקביל יעקב. אשר יעשה כמעשך, שזה סוד מעשה בראשית שנברא בשם של מ"ב שהוא מסיטרא דגבורה, ז"ש כגבורתיך.

ולכן זכר שמים וארץ שנבראו בשם של מ"ב, שנחלק לשלשה פעמים יד על ג' אבות, אם כן מאחר שהחלות לי להראות הסנה במ"ב מסעות שבמדבר שם של מ"ב, לכן אעברה נא, ורוצה אני להעביר עתה את כחות הטומאה, שיריחו היתה סוגרת ומסוגרת בז' קליפות אלו, שצריך אני להזכיר עליהם ז' שמות של מ"ב שבהם נבראו ז' ימי בראשית. השיב הקב"ה רב לך, די לך בהשגת שם של מ"ב שהשגת במ"ב מסעות, והנה אתה רוצה ליכנס לארץ ישראל, אל תוסף, צו את יהושע, שהוא יקיף את יריחו בשבע הקפות עם שם של מ"ב, שהוא נחלק לז' שמות, וכל שם נחלק לב', על זה אמר נגד כל חלק מן שם אחד, חזקהו בג' אתון קדמאין, אמצהו בג' אתון בתראין, ובאותו פרק כשהקיף יהושע ז' פעמים, תיקן הוא עלינו לשבח, שהוא בגימטריה שם ראשון אב"גיתן, כי יהושע הוא בכור שור (דברים לג ז'), שהוא בגימטריה אב"ג ית"ץ, וזה שאמר לתת גדל"ה חסר ו' כתיב בגימטריה מ"ב, ליוצר בראשית דייקא, שם זה יוצא מן פסוק בראשית (א, א) עד ב' ובהו (בראשית א, ב) כידוע ליודעים. וחתם יהושע שמו בנוסח עלינו למפרע, הוא אלהינו ה' של הושע, ואנחנו כורעים ו' של הושע, שלא עשנו ש' של הו"שע, ע' של "עלינו לשבח הוא ע' של הושע, ומפני הענוה חתם למפרע ולא הזכיר י', ועד אין עוד תיקן יהושע. על זה אמר

‘על ירדן ירחו’, וכן סוף הפרשה שהיא בעצם גם סוף התורה מלבד המשנה תורה, מסתיים בתיבת ‘ירחו’.

וכן אמר משה רבינו בחומש דברים: ²²

“וְתַחַת כִּי אָהַב אֶת אֲבֹתַיךָ וַיִּבְחַר בְּזַרְעוֹ אֶתְרִיּוֹ וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו בְּכַחוֹ הַגָּדֹל מִמִּצְרָיִם. לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֹלִים וְעַצְמִים מְמֹד מִפָּנֶיךָ לְהַבְיָאֲךָ לְתַת לָךְ אֶת אֶרֶץ נַחֲלָה פִּיּוֹם הַזֶּה. וַיַּדְעֵתָ הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתְךָ אֶל לְבָבְךָ כִּי ה’ הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׂמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד.”

גם כאן תיבת הגד"ל חסר ו' בגימטריה מ"ב, שבכח שם מ"ב הוציאנו ממצרים להוריש גוים גדלים ועצמים ממך מפניך, בכח שם זה להביאך לתת לך את ארצם נחלה. ומסיים בפסוק שאומרים ב'עלינו לשבח' עד 'אין עוד'.

ו' מסעות – כנגד ו' אותיות אב"ג ית"ץ – אברהם

רְעָמָסָס – בגימטריה 430 כמנין השנים שהיו צריכים להיות במצרים. והקדוש ברוך הוא חישב להם את הקץ. ומברית בין הבתרים עד שיצאו ממצרים – 430 שנה. וכמו שהערים פיתום ורעמסס נפלו לפי תהום, התרועעו והתמוססו, כך הגזרה של 430 שנה התמוססה לכדי רובה, ועמדה על 210 שנים בלבד. והיא כנגד האות הראשונה ב'אנא בכח' האות א' הרומזת לאברהם שנאמרה לו גזירת הגלות.

סֶפֶת – ענני כבוד הקיפנו לארבע רוחות מטה ומעלה. וכנגד האות ב' שב'אנא בכח'. ובספר הבהיר כתוב שהסוכה כדמיון האות ב', שלוש דפנות. והרמז מן הכתוב: ²³ “וַיַּעֲקֹב נֶסֶע סֶפֶתָה וַיֵּכֵן לוֹ פֶּתִית וַלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֶפֶת עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סֶפֶתוֹת.” ויש כאן שלוש פעמים סוכה בפסוק, כנגד השלוש דפנות הרמוזות בצורת האות ב', ואחרי שהסיר מעצמם את הרע שספגו ברע-מסס, קבלו עליהם עול מלכות שמים וזכו לצילא דמהימנותא.

אָתָם – כתוב ללא י' כמו אותיות אמת. כנגד האות ג' שבאנא בכח', שהוא כנגד הצדיק הגומל דלים, וזהו אתם אשר בקצה המדבר, שהמלכות נקראת קצה, כמנין ג' פעמים שם אדני”.

פִּי הַחִירוֹת - והוא 'פני החירות', שזכו לחרות, ולכן נוספה אחר כך האות ו' שרומזת ליוכל מקום החירות. והוא כנגד האות י' ונהפכה הדוי ליוד. ²⁴ השם של פיתום שמשמעו פי-תם. הפה, הפתח ליציאה, שהיה אטום, סתום וחתום, התהפך כאשר בני ישראל יצאו, והוא הפך להיות פי-החירות. ²⁵

מָרָה - באות ת' מרירות של ת' כוחות הרשע, 'ויבואו מרתה', ושם הומתקו להם המים. והומר המים ממים מאררים ומרים למים מתוקים על ידי עץ החיים – התורה.

אֵילָמָה – לשון חוזק. ואלי-מה בענוה, שאומרים 'ונחנו מה' ואלמות הפה לשמוע חרפתו ולא להשיב, מכניעים כל כוחות הדין. והאות צ' מורה על צדי”ק, השומר בריתו וממתיק את המים.

הקב"ה למשה רב לך, הרבה ענינים תקנת לישראל בנוסח עלינו לשבח שתיקן יהושע על סוד ז' שמות של מ"ב על ז' חומות של ירחו עד אין עוד, אל תוסף דבר אלי עוד" דייקא, שעל נוסח זה קא מכויז, רק צו את יהושע. ואחר כך ע"ל כ"ן נ"קוה ר"ת עכ"ן, שתיקן אותו עכן כשמעל בחרם, ואיתמר גבי חרם (דברים ז, כה) פסילי אלהים תשרפון באש, שקץ תשקצנו כי חרם הוא (דברים ז' [כו]), לכן חתם שמו בראש והתפלל להעביר גילולים מן הארץ, שדנין גם כן בשריפה כל האלילים כרות יכרתון, שהם דומין גם כן לחרם.

²² פרק ד, לז-טל.

²³ בראשית לג, יז.

²⁴ כמו שכתוב בארז"ל על הפסוק כל משכבו הפכת בחוליו. להפוך את הדוי ליוד.

²⁵ כפי שרש"י מציין בתחילת פרשת בשלח.

ובצורת האות צ' הכופפת ראשה בהכנעה. ורבי יהודה החסיד פירש אלימה – באתב"ש אותיות תכמי"צ בגימטריה תק"ס כמנין אבות העולם. שעמדה להם שם זכות האבות הנקראים אלים כמו: 'הבו לה' בני אלים'.²⁶ וכתב הרוקח ששלוש פעמים נזכר כאן המקום: אילמה, ובאילם, מאילם בגימטריה רמ"ח, בזכות אברה"ם ששחט איל במקום יצחק, ולכן נזכר ג' אלים כנגד אברהם יצחק ויעקב. ואילמ"ה כגימטריה שם אלהי"ם, שבענוה ממתיקים הדין.

ו' מסעות – כנגד ו' אותיות קר"ע שט"ן - יצחק

ים סוף – המקום השביעי, שבשביעי של פסח נקרע להם הים. ובשם זה נקרע הים ולכן כנגד אות ק'. ובכח שם זה נקרעים שטרי חובות וגזרות רעות, ונשלכים במצולות ים כל חטאותם.

מְדַבֵּר סִינַי – לפני קבלת י' הדברות נקרא סינ' ואחר כך סינ-י, וסי"ן ימים היה משה בהר לקבל הלוחות. וקדם לזה מעמד הסנה, ההתגלות הפרטית למשה לרמוז לו שיקבלו ה' חומשים ולכן נזכר ה' פעמים הסנה, והסנ"ה בגימטריה סי"ן. וכלן כל סינ' במקרא מלא, אבל מדבר צין חסר, שהוא עומד כנגד סינ'. וכנגד האות ריש אותיות שיר, שירת התורה.

דְּפָקָה – דפק לבם שנגמרה חררה שהוציאו ממצרים, ולא היה להם לחם והקפידו. והאות ע' רומזת לעניות, וכתוב:²⁷ 'עיני כל אליך ישברו'.

אֱלוֹשׁ – מלשון:²⁸ 'לושי ועשי עוגות' בזכות שרה ניתן להם המן. ושמה השני יסכ"ה בגימטריה המ"ן. אלוש – תרגם הירושלמי כרך תקיף. שהרואה תושביה כאלו לש לבו. וכנגד האות שי"ן 360 ששמחו בירידת המן כמוצא של"ל רב.

רְפִידִם – חסר י' אחרונה, אותיות רפ-ידם, שרפו ידיהם מן המצוות. וכנגד האות ט' שלא היו בלוחות הראשונים, טבעו בארץ שעריה, שלא חפצו מספיק בלקח טוב, ורפו ידיהם מ' הדברות שעתידים לקבל.

מְדַבֵּר סִינַי – נוספה האות י' לסי"ן הימים שעמד משה בהר לקבל י' דברות, ונעשה סינ"י. ס' ריבוא קבלו י' דברות נ' יום משיצאו ממצרים י' דברות שניות. וזהו האות נ' שקבלו את התורה לנ' יום. ועלו לשער הנון. ועל ידי מדב"ר סינ"י העולה בגימטריה שע"ו נהורין כנגד הגימטריה עש"ו, שכאשר קול יעקב מצפצף בבית כנסיות ובכתי מדרשות – אין הידים ידי עשו. ובזה נשלם השם קר"ע שט"ן שהוא אותיות שע"ר קט"ן שהמקטין עצמו ביותר זוכה להגיע לשער הן'.

ו' מסעות – כנגד ו' אותיות נג"ד יכ"ש - יעקב

קְבֻלַּת הַתְּאֵנָה – נאמר בפרשת בהעלותך במתאוננים (במדבר יא, לד-לה) "וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא קְבֻלַּת הַתְּאֵנָה כִּי שָׁם קָבְרוּ אֶת הָעַם הַמִּתְאַוְּנִים. מִקְבְּרוֹת הַתְּאֵנָה נִסְעוּ הָעַם חֲצֵרוֹת".

ופירש רש"י לפני כן בפרק י, יב 'למסעיהם' - כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון. במדבר פארן - קברות התאוה במדבר פארן היה ושם חנו ממסע זה.

וכנגד האות נ' היתה להם שם נפילה, ומתחיל השם נג"ד שהוא לשון מיתה כמו ואיתנגיד, שנמשכה חיותו ונפסקה מן העולם. ובשם זה הרג משה את המצרי. ושם כתוב פעמיים קברות מלא וכאן חסר שהסתלקה מהם חיותם. וקבר"ת בגימטריה שבת, שעל ידי שבת אפשר להחזיר את החיות, ולהשבית התאוה.

²⁶ ראש השנה לב, א.

²⁷ תהלים קמה, טו.

²⁸ בראשית יח, ו.

חֲצוּת – בפרשת בהעלותך חצרות מלא וכאן חסר. בדרך כלל חצרות רומזו לנצח והוד.²⁹ וכנגד האות ג' הבאה אחרי האות ב', והחצר בגבול והרחבה לפני ואחר הבית. ואחרי התאווה היו צריכים לגבולות וגדרות, לתחום את רצונם. שם דברה מרים במשה והמתינו לה שבוע.³⁰

רְתֻמָּה - שגדלו שם שיחי רותם. ופירש רש"י על שם לשון הרע של מרגלים, שנאמר: ³¹ 'מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים'.³² וכנגד האות ד המסמלת יציאת הדיבור החוצה, והם לא רצו לרדת מדרגתם הרוחנית שבמדבר לבוא לארץ לעבדה והיו צריכים להאמין שהירידות צורך עליות ומיאנו בירידה.

רִמְן פָּרֶץ – מקום שרימונים פורצים שם בחוזק. שפרצו על עסקי המן. ורמון כתוב חסר י' וו'. ורמון פר"ץ בגימטריה סת"ר. המן רומז לחכמה הנרמזת באות י' וקראוהו לחם קלקל, והיתה הפרצה שמאסו בנועם לחם סתרים. וזהו כנגד האות י'.

לְבָנָה – עיר הבנויה בלבנים וחלקה בלבנים. והאות כ' רומזת לכפיפות וכפרה בסוד הבינה המלבנת עוונות בכיפור.

רְפָה – נתרססו שם. אולי הכוונה למעפילים. ואותיות סר-ה שסרו מארון ה' שלא מש מהמחנה. וכנגד האות ש' שנתקו עצמם משם שד"י המשדד האויבים ואבדו את השמירה.

ו' מסעות – כנגד ו' אותיות בט"ר צת"ג – משה

קְהֵלְתָּהּ – שם נקהלו על משה ואהרן, וכנגד האות ב' שביום השני נחלקו המים, וחלק לבם.

הַר שֵׁפָר – שהיו שם פירות יפים ושפירין, ומשה שפיר קאמר. וכנגד האות ט' שט' קולות בשופר ומשפרים מעשיהם.

תְּרָדָה – חרדו מהנגף בעקבות מעשה קרח. וכנגד האות ר' שביטויה בקול המשתבר לרסיסים. והרשעים פונים לאל אחר במקום לאל אחד.

מְקַהֵלְתָּ – נקהלו על משה ואהרן כשלא היה מים. וכנגד האות צ' צעקו בצמא על הצדיק.

תַּחַת – למטה ממקום שנחסרו. ופעמים האות ת' כנגד האות ת'.

תָּרַח – הרתיחו שם מעשיהם ועוררו חרון אף. וכנגד האות ג' בגאווה ובוז.

²⁹ קהלת יעקב - ערך חצ, ד' חצר הוא נצח או הוד נקרא חצר, כן כתב הרמ"ק בסוד העירוב מחצר לחצר.
³⁰ וכתב הרמב"ן ש'אחר נסעו העם מחצרות ויחנו במדבר פארן, כי כאשר נסעו מחצרות לא נסעו ממדבר זה אל מדבר אחר כאשר במסע הראשון שנסעו ממדבר סיני ויחנו במדבר פארן (לעיל י"ב), אבל נסעו מחצרות אשר הוא במדבר פארן, וחנו במקום אחר מן המדבר שהוא עצמו, והוא קדש ברנע, כי משם נשתלחו מרגלים כאשר אמר במקום אחר (להלן יג, כו) 'אל מדבר פארן קדשה', וכן כתוב (דברים א' יט כב) ונבא עד קדש ברנע וגו' ותקרבון אלי ותאמרו נשלחה אנשים ולא אמר הכתוב 'ויסעו מחצרות ויחנו בקדש ברנע', כי אולי מסעות הרבה ביניהם ואין עתה מקום להזכירם אבל הזכיר מדבר פארן, להודיע כי קדש זה הוא קדש ברנע אשר במדבר פארן, לא קדש אשר במדבר צין שהיה שם ענין מי מריבה בשנת הארבעים.
³¹ תהלים קכ.

³² ביאר השפתי חכמים, שרצונו לתרץ למה קראו כאן רתמה ובמקום אחר קראו פארן. מה שהוצרך לפרש מסע זו יותר משאר כל המסעות מפני שפה כתיב ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה ובפרשת בהעלותך (לעיל יב, טז) כתוב 'ואחר נסעו העם מחצרות ויחנו במדבר פארן' לכן פירש על שם לשון הרע, כלומר שהכל מקום אחד. וכתב רבי יהודה החסיד, שהמילים 'חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים' בגימטריה 1636 כמנין 'או בעלי לשון הרע דינן בגחלי רתמים' – בגיהנם הנקרא רתם (ערכין טו, ב), ככתוב באיוב (ל, ד) 'ושרש רתמים לחמם'. 'ריתמה' - בגימטריה לשון רע. הרוקח.

ו' מסעות – כנגד ו' אותיות חק"ב טנ"ע – אהרן

מְתָקָה – שהמים שם היו מתוקים. וכאן הוא המקום הכ"ד לחנייתם, ואין מים אלא תורה - כ"ד כתבי הקודש. מיתוק הדינים. והאות ח' מורה על הבינה אם הבנים הממתקת ומבשמת כל הדינים.

חֲשֻמָּנָה – חשו בה ומנה שבה. הם חשו מהמקום הזה. רמז לשמונת ימי חנוכה, וכמו שביאר הגר"א שזהו המקום הכ"ה לחנייתם, מכאן רמז לכ"ה בכסלו. והאות ק' רומזת שהנרות הללו קודש. וממקום זה נסעו למוסרות ולאחר שמונה ממסעות מהר ההר חזרו לאחוריהם שמונה מסעות כי חשו על עצמם לאחר סילוקו של אהרן וענני הכבוד עד שבני לוי רדפו אחריהם והחזירום כמפורט בהמשך.

מִסְרֹת – כמו שנאמר בירמיה: ³³ "שָׁבְרוּ עַל נְתָקוֹ מוֹסְרוֹת". ומסרו עצמם למרידה וחזרו לאחוריהם. והוכיחם שם במוסר ויסורים. שם נפטר אהרן. ומה שכתוב 'בהר ההר', שחזרו מהר ההר עד מוסרה. ³⁴ והרמז באות ב' שנחלקו ורצו לחזור לביתם במצרים.

כְּנֵי יַעֲקֹב – מקום מועקה צר ודחוק. וחשדו את משה ואלעזר שהרגו את אהרן ונטלו חייו והעיקו להם. ³⁵ בני יעקב – בגימטריה בצר. והאות ט' רומזת שכפרו בטובה, וטיטא סימן הריגה, ובעצם הרי היא אות חיים.

חַר הַגְּדָגָד – בסלעים מלאי חורים כחלונות. המן היה כזרע גד, וגד מלשון גומל דלים, חר הגדגד בגימטריה ברכה. שעל ידו יורד שפע הברכה והפרנסה והחירות משעבוד ופתח לגאולה. והאות נ' רומזת למן, ונון הוא דג ובהיפוך אותיות גד.

יְטָבְתָה – מקום טוב ונח, כמו: ³⁶ "וַיֵּרָא מַנְתְּהָ פִי טוֹב". וכנגד האות ע' ש'טוב עין הוא יברך'.

ו' מסעות – כנגד ו' אותיות יג"ל פז"ק – יוסף

³³ ה, ה.

³⁴ בירושלמי מסכת יומא דף ב, א:

אמר רבי יודן בי רבי שלום, למה סמך הכתוב מיתת אהרן לשיבור הלוחות? ללמדך שמיתתן של צדיקים קשה לפני הקב"ה כשיבור לוחות. כתוב 'ובני ישראל נסעו מבארן בני יעקב מוסרה שם מת אהרן', וכי במוסרה מת אהרן והלא בהר ההר מת, זהו שכתוב: 'ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם'.
אלא מכיון שמת אהרן נסתלקו ענני הכבוד, ובקשו הכנענים להתגרות בם, הדא זהו שכתוב: 'וישמע הכנעני מלך ערד וישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל'. מהו דרך האתרים? כי מת התייר הגדול שהיה תר להם את הדרך, ובאו ונתגרו בהם, ובקשו ישראל לחזור למצרים ונסעו לאחוריהן שמונה מסעות, ורץ אחריו שבטו של לוי והרג ממנו שמונה משפחות, אף הם הרגו ממנו ארבע לעמרמי ליצהרי לחברוני לעזיאל. אימתי חזרו? בימי דוד, זהו שכתוב: 'יפרח בימיו צדיק ורב שלום עד בלי ירח', אמרו מי גרם לנו לדמים הללו? אמרו על שלא עשינו חסד עם אותו הצדיק, וישבו וקשרו הספידו וגמלו לצדיק חסד, והעלה עליהן המקום כאלו מת שם ונקבר שם וגמלו לצדיק חסד.

וכן פירש רש"י על דברים י, ו:

'ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקב מוסרה' - מה ענין זה לכאן, ועוד וכי מבארות בני יעקב נסעו למוסרה, והלא ממוסרה באו לבני יעקב, שנאמר: ויסעו ממוסרות וגו' ועוד שם מת אהרן, והלא בהר ההר מת, צא וחשוב ותמצא שמונה מסעות ממוסרות להר ההר, אלא אף זו מן התוכחה, ועוד עשיתם זאת כשמת אהרן בהר ההר לסוף ארבעים שנה ונסתלקו ענני כבוד, יראתם לכם ממלחמת מלך ערד ונתתם ראש לחזור למצרים, וחזרתם לאחוריהם שמונה מסעות עד בני יעקב ומשם למוסרה, שם נלחמו לכם בני לוי והרגו מכם ואתם מהם, עד שהחזירו אתכם בדרך חזרתכם ומשם חזרתם הגדגדה הוא חר הגדגד. ועיין אבן עזרא ורמב"ן.

³⁵ במדבר רבה יט, כ.

³⁶ בראשית מט, טו.

עֲבָרָנָה – מקום מעבר הנהר בלא ספינה. וכנגד האות י' הרומזת לברית מילה. ומעבירים הערלה ומסירים הקליפות. ויג'ל פז"ק נוטריקון יגלה פדיון זרע קדש. והצדיק כצינור מעבר לכל השפע למלכות בלי ליטול לעצמו.

עֲצִין נָבֵר – כרך התרנגול. ששם יושבים בעלי עיצה יודעי העיתים כתרנגול. והיה על העיר תרנגול כמו שעושים על תורן הספינה. וכנגד האות ג' שהיא גומלת דלים. וכתב הציוני בשם המקובלים, שנקרא עציון גבר "לפי שישבו שם אנשי מועצות שבקיאים היו בחכמת תרנגול הנקרא גבר, וזהו סוד עמוק, כי הוא מבחין בין יום ובין לילה. אף בצורתו ובכרבלתו נכמסים דברים נפלאים, והמבין סוד מגדל הפורח באויר פגע ונגע סוד זה, ודי למבין". וספר הרמזים לרבינו יואל כתב שאין הכוונה לעוף תרנגול, אלא לתורן הספינה הנקרא תורן-גול, על שם שיושב בגובה.

קָדַשׁ – אשר במדבר צן, שהיתה בו צינה. וקדש – יקוד אש. שלמצוות צריך שכל קר ולב חם. והאות ל' רומזת על לולאת החבור בין הניגודים ועושה שלום. וציני הר הברזל – שני דקלים גדולים שעשן יוצא מביניהם.³⁷ ואין המקום הזה קדש ברנע שבמדבר פארן, אלא זהו עין משפט היא קדש, ונקרא כן על שם:³⁸ 'ויקדש בס', שנגזר על משה ואהרן שלא יכנסו לארץ.

הַר הַקָּהָר – בתרגום טורי אמנון.³⁹ ושם נפטר בפועל אהרן. והאות פ' רומזת לפטירתו שהוא היה לפה למשה.

צִלְמָנָה – ארץ ציה וצלמות כמו: 'בה תשלג בצלמון'. ופירש הרמב"ן, צלמונה ופונון בדרך ים סוף סביב ארץ אדום 'ותקצר נפש העם בדרך' והנה דברו באלהים ובמשה בדרך, ושלח בהם הנחשים השרפים בלכתם בדרך ובחנותם במחנה ועשה משה נחש נחשת והיו מולכים אותו על הנס, בכל הדרך ובחנותם בצלמונה ובפונון, ולא סרה מהם עד שחננו באובות.⁴⁰ והאות ז' רומזת לכלי זין שאדום יצאו לקראתם, והכנעת ז' ראשי הנחש.⁴¹

פּוֹנֵן – שפנו למיתה על ידי הנחשים השרפים. וכנגד האות ק' שרגלה יורד כרגל הנחש. ופונ"ן בגימטריה קו"ף.

ו' מסעות – כנגד ו' אותיות שק"ו צי"ת - דוד

אֲבָת – על שם אובות ואובים כל דבר כי מרגישים בחסרון טוב. כנגד האות ש' שמשוועים ומשתוקקים. והש' רומזת לשלושה אבות שצורה כג' ווין הרומזים ל'ויסע ויבא ויט' שהם כנגד האבות.

עֵי הַעֲבָרִים – פירש רש"י מלשון חרבות וגלים, כמו:⁴² 'שמו את ירושלים לעיים'. כנגד האות ק' שההיכל היה ק' אמה ועשאוהו לעיי חרבות. ובהמשך כתוב בקיצור (לג, מה): 'וַיִּסְעוּ מְעֵיִם'.

דִּיבֵן גָּד – בית מזל שדובבים בו. ומפרש ה'משך חכמה' שהיה בחלקו של גד,⁴³ וכנגד האות ו'

³⁷ סוכה לב, ב.

³⁸ במדבר כ, יג. ופסוק קודם נאמר: "יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהִקְדִּישֵׁנִי".

³⁹ וראה תוספות גיטין ח, א ומהר"צ חיות שם.

⁴⁰ המשך דבריו: ועל כן לא הזכיר הכתוב במאורע שהוא שם מקום, ואמר שם (לעיל כ י) ויסעו בני ישראל ויחננו באובות, ולא אמר "ויסעו ממקום פלוני ויחננו באובות" כאשר יאמר בכל המסעים, כי בכל הדרך הזה היה הענין משנסעו מהר ההר עד שחננו באובות ונסעו מאובות וחנו בעיי העברים, ומשם נסעו ויחננו בדיבון גד ובעלמון דבלתימה והרי העברים, והם מקומות בנחל זרד.

⁴¹ ראה קידושין כט, ב.

⁴² תהלים עט, א.

⁴³ כמבואר במטות (לב, לד), שגם לבני ראובן היה עיר נקראת דיבון, כמבואר בספר יהושע יעו"ש היטב פרק י"ג פסוק ט"ז.

י'כימך דבאך'⁴⁴, רומז שמזיל שפע לכנסת ישראל.

עֲלֵמָן דְּבִלְתִּימָה – נעלמה מהם הבאר, ויש תמיהה עליהם שנתעלמו מן התורה המתוקה מדבלה. הוא נחליאל. וכנגד האות צ' שנסותרו מן הצדיק הנסתר וצמצמו עצמם מהתורה.

הָרִי הַעֲבָרִים – הרים שעברו בהם לפני נבו, מקום קבורת משה שהיה נובב בשיבה. ונגד האות י' הרומז למשה שהיה מושרש ביסוד.⁴⁵

עֲרֶבֶת מוֹאֵב – מלשון אבה ה' לקדש בו. כנגד האות ת' סוף המסעות. ומשם להעלות את המדרגה התחתונה ביותר לא' – למדרגה הראשונה, ושמר רומז לשמות המלכות.⁴⁶

וכאן נשלמו כל המסעות מהאות א' של 'אנא בכח' ועד האות ת'. שכל מטרת הנסיעות היתה לברר הניצוצות שנפלו ורמוזים בכ"ב האותיות.

מסעות אלו מלמדות אותנו למסע החיים הפרטי של כל אחד, שכל ההתחלות קשות ובתחילה היו הרבה ספיקות לאן להמשיך, אבל עם נסיעתם, לאחר שביררו כמה אותיות, כבר לא נשארו אותיות זהות, שהרי לא חזרו שוב למקום שכבר היו בו, ולכן במערכה האחרונה שכנגד דוד, עמוד האמונה, לא היה כל ספק לאן להמשיך, אבל בתחילה היו עד ארבע אפשרויות שונות להיכן להמשיך.

ב'דגל מחנה אפרים' כתב משם סבו ה'בעל שם טוב' שכל המסעות הם אצל כל אדם מעת צאתו מרחם אמו ועד הגיעו לארץ החיים, וכתבו המסעות בתורה להורות הדרך הישר לאיש השראלי לידע הדרך אשר ילך בו כל ימי חייו ליסע ממסע למסע.

ובספר 'בית יעקב' כתב שאליהו כותב כל המסעות והרפתקאות של כל אחד מישראל, וכשיבוא המשיח יהיה מזה ספר שילמד ממנו.

היעלמות האות ז' בשמות המסעות ואותיות מ' ה' בשם מ"ב

איזו אות אינה מופיעה בכל שמות המסעות?

כתב בספר 'אהבת תורה'⁴⁷ שמכל האותיות האות ז' נעלמת משמות כל המקומות, כי לא נסעו בשבת ביום הז',⁴⁸ וגם שלא הוצרכו לכלי זין בקרב ישראל.

ואם נחפש גם באותיות מנצפ"ך, נמצא שחסרה רק האות ז'.

ובשם מ"ב זה, כתב ה'מגלה עמוקות'⁴⁹ שאין בו האותיות מ"ה, וזה סוד בלי מ"ה.⁵⁰ ולא הזכיר

⁴⁴ דברים לג, כה וכפירוש שני ברש"י שם.

⁴⁵ 'עץ חיים' - שער הכללים י'.

⁴⁶ שהוי"ה במילוי ב"ן ושם אדנ"י במילואו תרע"א, בגימטריה בערב"ת מוא"ב. היכל הברכה.

⁴⁷ לרבי פנחס זלמן סגל איש הורוויץ, הובא בספר אוצר פלאות התורה.

⁴⁸ ועיין שבת פז, ב המחלוקת אם נסעו בשבת או לא.

⁴⁹ על ואתחנן - אופן צז.

⁵⁰ כתב בספר הליקוטים - ספר איוב פרק כו: "נוטה צפון על תוהו תולה ארץ על בלימה". פירוש, תלה העולם, 'על בלי' אותיות, שהוא בגימטריא מ"ב. בל"י במלוי, כזה: בי"ת למ"ד יו"ד, בגימטריא אבגית"ן. (שהוא השם הראשון שבאנא בכח). וכן אותיות הנעלמות (מילוי) של 'בלימה' (כזה בי"ת למ"ד יו"ד מ"ם ה"א) בזה השם ברא את העולם. שנאמר: 'כי הוא אמר ויהי', כ"י הו"א בגימטריא מ"ב. ועל כל דבר ודבר ופעולה, היה הדיבור של ל"ב נתיבות וי' ספירות, וכל א' וא' היה אות אחת ממ"ב. זהו שאמר הכתוב: 'אני ה' הוא שמי וכבדי לאחר לא

שנעלמת בו גם האות ס', ואולי משום שאות זו לא נזכרה כלל במעשה בראשית, ממילא אין לה מקום בשם זה.

מנין שנותיו של אהרן כנגד מה?

”וְאֶהֱרֹן בֶּן שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמָאתַיִם שָׁנָה בָּמָתוֹ בְּהַר הָהָר.”⁵¹

ואמרו במסכת סופרים:⁵² מאה וכ"ג פעמים שישראל עונין 'הללויה' כנגד שנותיו של אהרן. 'הללויה הללו אל בקדשו' – לקדושו, לאהרן קדוש ה'.

וכתב הרמב"ם:⁵³

”מנהג קריאת ההלל בימי חכמים הראשונים, כך היה, אחר שמברך הגדול שמקרא את ההלל, מתחיל ואומר הללו יה, וכל העם עונין הללו יה; וחוזר ואומר הללו עבדי ה', וכל העם עונין הללו יה; וחוזר ואומר הללו את שם ה', וכל העם עונין הללו יה; וחוזר ואומר יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם, וכל העם עונין הללו יה. וכן על כל דבר ודבר, עד שנמצאו עונין בכל ההלל, הללו יה מאה ושלוש ועשרים פעמים - סימן להם, שנותיו של אהרן.”

בתורת נגעים נאמר 'והובא אל אהרן הכהן' – שרק הכהן יכול להמשיך אור ממקום גבוה כדי לסלק משם את הנגעים שהם דינים קשים הנאחזים במצורע.⁵⁴

ולכן דוקא אורו של אהרן ששנותיו קכ"ג בכוחו לסלק ולהעביר נג"ע צרעת, שכן נגע בגימטריה קכ"ג.

ונראה כי לכן היו מקפידים לומר קכ"ג פעמים הללויה, לסלק כל הנגעים ומרעין בישין, וזהו הכח הנוגע כנגדם.

השם אהרן מוזכר במקרא 347 פעמים כולל אותיות השימוש. וכמנין: במש"ה, וסימנך:⁵⁵ ”וַתִּדְבֹר מִרְיָם וְאֶהֱרֹן בְּמִשְׁחָה.”⁵⁶

תאריך פטירתו של אהרן, הוא התאריך פטירה היחיד המובא בתורה, ונקרא תמיד בסמוך ליום פטירתו בא' באב.

ובאמצע פירוט המסעות התורה חוזרת על מה שכבר נמסר בפרשת חקת, ומזכירה שנקבר בהר, כי קשה סילוקן של צדיקים כחורבן בית המקדש ויש גירסא שאף יותר מכך, ובא הכתוב לרמז לנו על חורבן בית ראשון ובית שני.

שמות הנשיאים ומשמעם

”לְמִשְׁחָה יְהוּדָה פֶּלֶב בֶּן יַפְנֵה” - כולו לב, ויודע לחלק ולתת לכל שבט חלקו המגיעו. בן יפונה –

אתן', וכבד"י - גימטריא מ"ב. וזה השם מסר הקב"ה למשה רבינו עליו השלום, שנאמר אהי"ה אשר אהי"ה"ה. (שהוא פעמיים עשרים ואחת).

⁵¹ במדבר לג, לט.

⁵² פרק ששה עשר יב.

⁵³ יד החזקה הלכות חנוכה פרק ג הלכה יב.

⁵⁴ אוצרות חיים שער לאה ורחל פרק ז.

⁵⁵ במדבר יב, א.

⁵⁶ אהרן – רסג פעמים, ואהרן – נ' פעמים, ובאהרן – פעם אחת, לאהרן – כח פעמים, ולאהרן - ה' פעמים.

שפינה את ארץ ישראל מכל ערעור. וכן בן שפנה מעצת מרגלים.

”וּלְמַטָּה בְּנֵי שְׁמַעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן עַמִּיהוּד” - שם אימת אל בלבו, בן עמיהוד – עמי הוד, שהיה הוד על שבטו.

”לְמַטָּה בְּנֵימָן אֶלְיָד בֶּן פְּסֹלֹן” - אלידד הוא אלדד, שהיה נביא, והוסיפו לו יו”ד על שם הנבואה שנקראת ביו”ד לשונות.⁵⁷ אלי דד שינק חכמה מהאל, כתינוק היונק מן הדד. בן כסלן – ששם כסלו (מחשבת מבטחו) בקדוש ברוך הוא, וברח מן הכבוד, שלא רצה לימנות עם שבעים הזקנים,⁵⁸ והכבוד רדף אחריו.

”וּלְמַטָּה בְּנֵי דָן נְשִׂיא בְּקֵי בֶן יִגְלִי” - בקי שביקה ה' עצת יושבי הארץ בעבורם, והיה בקי בתורה. בן יגלי – בני אל חי היו, גלים נחלתם. ובן שגילה לו ה' רזי תורה.

”לְבְנֵי יוֹסֵף לְמַטָּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה נְשִׂיא חַנְיָאֵל בֶּן אֶפְדֹ” - חנן אל את עמו ואפדם עוז וגבורה. ויש כאן חן אצל יוסף שנתן חינו. וכאן מנשה קודם לאפרים וסמוך ליוסף כמו במרגלים, כי כאן תוקן חניאל שנעשה לו חן, מה שאיבד נשיא מנשה בהוצאת דיבה על הארץ כיוסף שהביא דיבתם. כמו חן חניאל – שחננו חכמה ותבונה, בן אפד – בן שהיה עדיף מכהן נושא אפוד כדוד, שנאמר:⁵⁹ יודוד חגור אפוד בד'.

”וּלְמַטָּה בְּנֵי אֶפְרַיִם נְשִׂיא קְמוּאֵל בֶּן שְׁפָטָן” - שהקדימו אל לעמו לעשות שפטים במלכי כנען. וכן בן שהקימו האל להיות נשיא ושופט.

”וּלְמַטָּה בְּנֵי זְבוּלֻן נְשִׂיא אֶלְיָצָפָן בֶּן פְּרָנֵךְ” - אלי צפן, פרנך - להפרות עם נכה רוח. אליצפן שזכה לוב הצפון לצדיקים, בן פרנך – חביב לפניו יתברך כמו דורון, כמו אפריון נמטיה. ונתמנה פרנס על הצבור.

”וּלְמַטָּה בְּנֵי יִשְׁשָׁכָר נְשִׂיא פְּלִטְיָאֵל בֶּן עֶזֶן” - שפלט האל את בניו מעזי גרים. (כנראה כוונתו שרבי עקיבא היה גלגול יששכר, וכשם שיצאה לאה לקראת יעקב וילדה ממנו יששכר, כן יצאה יעל לקראת סיסרא ויצא ממנו רבי עקיבא)⁶⁰ - והיה פלטיאל צדיק גמור כפלטי בן ליש שנפלט מעבירה, בן עזן – שהיה עוסק בתורה הנקראת עזן. עזן – עזן, היא התורה שניתנה לך יום.

”וּלְמַטָּה בְּנֵי אֲשֵׁר נְשִׂיא אַחִיהוּד בֶּן שְׁלֹמִי” - אחי הוד, שהיה הוד על אחיו, שלמי - ששילם אותם, ככתוב: 'יהי רצוי אחיו'. וכן, אח וריע לעושי מעשי יהודי. בן לומי שהיה אוהב שלום ורודף שלום.

”וּלְמַטָּה בְּנֵי נַפְתָּלִי נְשִׂיא פְּדֵהָאֵל בֶּן עַמִּיהוּד”⁶¹ - פדה את בניו ונתן הוד על עמו. וכן, בן שפדאו אל, עמי הוד שהיה קורא עם לכל עושה מעשה יהודי, והיה אומר עמי הקדוש ברוך הוא, שכתוב הוד והדר לפניו, הו”ד בגימטריה י”ה.

שמות הנשיאים האלו נאים, ומעשיהם נאים שהנחילו לישראל את הארץ, בניגוד לשמות המרגלים שהי כעורים ומאסו בארץ חמדה.⁶² לכן ראשי תיבות שמותם: כ, ש, א, ב, ח, ק, א, פ, א, פ,

⁵⁷ אבות דרבי נתן לד, ח.

⁵⁸ דעת זקנים מבעלי התוספות.

⁵⁹ שמואל ב ו, יא.

⁶⁰ כמו שכתב ילקוט ראובני פרשת וישב בשם מגלה עמוקות.

⁶¹ במדבר לד, יט-כח.

⁶² ושם בפרשת שלח כתב הרוקח שתחילת שמותם תתע”ט כמנין שילוח מרגלים עד גלות יכניה.

בגימטריה תקצ"ג, כמנין הפעמים שמוזכר השם ישראל בתורה,⁶³ וכמנין האר"ץ האר"ץ,⁶⁴ שהנחילו את הארץ לעם ישראל, ולכן חוזר הפסוק שוב לבסוף:⁶⁵ "אַלֶּה אֲשֶׁר צָנְהָה לְנַחֵל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְץ כְּנָעַן".

וכתב רבנו בחיי:⁶⁶

ויש לשאול כיון שהיו כולם נשיאים נשיא אחד נשיא אחד ממטה ומטה, למה לא הזכיר עד עתה נשיא אלא מדן ואילך?

ואפשר לומר, כי לא הוצרך להזכיר הנשיא בכלב כי היה מפורסם מן המרגלים, שכתוב שם:⁶⁷ 'כל נשיא בהם'. ובשמעון - לפי שזמרי בן סלוא היה נשיאם, לכך לא זכה שבט שמעון להקרא עליו נשיא אפילו אחרי מות זמרי. ובבנימין - לא הזכיר גם כן, מפני פילגש בגבעה. ואמרו במדרש תנחומא:⁶⁸ אלידד בן כסלון זה אלדד, חבירו של מידד, שהיו נביאים, וכיון שהיה נביא לא הוצרך הכתוב לקראו נשיא.

וכתב החזקוני על הפסוק (לד, כב): חז"ק (=חזות קשה) על סדר זה, שהרי אינו לפי התולדה, ולא לפי הדגלים ולא לפי הגבירות.

ולפני כן בפסוק כא, ביאר:

'למטה בנימן' - כאן נמנה בנימין שלישי לשבטים, לפי ששלושת שבטים אלו עתידין לתת נחלה בבת אחת ללויים, ככתוב בספר יהושע:⁶⁹ "וַיֵּצֵא הַגּוֹרֵל לְמִשְׁפַּחַת הַקִּהָתִי וַיְהִי לְבְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן מִן הַלְוִיִּם מִמִּטֵּה יְהוּדָה וּמִמִּטֵּה הַשִּׁמְעוֹנִי וּמִמִּטֵּה בְנִימִן בְּגוֹרֵל עָרִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה". ולכן סמך שלשתם יחד.

והרוקח פירש שדן מופיע אחר בנימין ואחרי דן יוסף לומר לך שבשביל דן נולדו יוסף ובנימין, (שרחל נתנה את בלהה שפחתה ליעקב שילדה את דן ונבנתה ממנה, ואמרו במדרש, שדינה היתה בבטן רחל ולא התפללה שלאחותה יהיו לפחות שני שבטים והתהפך ליוסף, ולכן נקראת דינה בשביל דן).

וסמך זבולון לאפרים, כמו 'ואפרים הוא הצעיר', הקטין עסקיו, כן זבולון. והקדים את זבולון

⁶³ הרוקח בפרשת וזאת הברכה כתב תקצ"ב ישראל בחומש וכן תקצ"ב פעמים משה בחומש כי נתן להם ו' סדרים שיש בהם ס"ג מסכתות, ובהם תקכ"ט פרקים. צרף ס"ג לתקכט הרי תקצ"ג. לכן כתוב 'עשה משה לעיני כל ישראל'.

ורבי חיים פלטיאל כתב בדברים לד:

תקצ"ב משה יש בחומש וכן תקצ"ב ישראל, כי נתן להם ו' סדרים ובהכי ס"ג מסכתות ובהם תקכ"ג פרקים, צרף ו' סדרים וס"ג מסכתות ותקכ"ג פרקים, ויעלה תקצ"ב וזהו גימטריה מן כל ישראל.

והחשבון, שכתב הרוקח בפרשת בראשית א, ב שהשם 'ישראל' מופיע בחומש רי"א פעמים, לבד מן 'בני ישראל'. והסימן: 'יאר ה' פניו אליך', ופעם אחת 'הישראל', וג' פעמים 'הישראלית'. ו'בני ישראל' כולל אותיות השימוש שע"ז פעמים, נמצא הכל יחד - תקצ"ב פעמים.

⁶⁴ פענח רזא בראשית פרשת בראשית

האר"ץ האר"ץ בגימט' תקצ"ב, ותקצ"ב פעמים נזכרו ישראל בתורה כנגדן כי גם הם נקראו ארץ חפץ והתכלית לרמז שבשבילן נברא העולם, ולכן נכתב הייתור והארץ בו"ו לרמז הפסוק והארץ לעולם עומדת שהוא הרמז לישראל שנקראו ארץ שיהיו קיימים לעולם כדאיתא במסכת ע"ז על פסוק ופרשתי אתכם בד' רוחות השמים כשם שא"א לעולם בלא רוחות וכו'.

⁶⁵ במדבר לד, כט.

⁶⁶ על במדבר לד, יז.

⁶⁷ במדבר יג, ב.

⁶⁸ בסדר בהעלותך סימן יב.

⁶⁹ כא, ד.

ליששכר כאן ובברכות יעקב ומשה כי פרנס את יששכר,⁷⁰ והברכה צריכה לחול על המקום שממנו פרנסת שניהם שהרי עשו שותפות, וזוהי ברכת העסק. וכמו שאפרים קודם למנשה לגודל חביבותו, כך זבולן מוקדם ליששכר על מעשה האצילי בהחזיקו לאחיו.

ומנה יהודה בראש השבטים, ונפתלי בסוף, רמז שלא יחסרו ממספר ת"ר אלף בישראל, שכן יהוד"ה נפתל"י בגימטריה ת"ר.⁷¹

תלונת שבט מנשה

בהמשך לסיפור בנות צלפחד המתואר בפרשת פינחס, מתלוננים בני שבט מנשה, שבטו של צלפחד, שהעברת נחלתו לבנותיו עלולה להוציא אותה מחזקת השבט דרך נישואין לבן שבט אחר. ה' מקבל את טענתם ומחייב את בנות צלפחד להינשא לגברים מבני שבטן בלבד.

על פי המתואר בתלמוד היתה זו הוראה לשעה בלבד.⁷²

"זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְבָנוֹת צֶלְפָּחָד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תְּהִינָה לְנָשִׁים אָף לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תְּהִינָה לְנָשִׁים. וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל."⁷³

אחד האירועים שהתרחשו ביום ט"ו באב, היה ביטול התקנה לדורות.

ההפטרה

ההפטרה המקורית של פרשת מסעי, הקשורה לפרשת השבוע, היא בספר יהושע,⁷⁴ בהפטרה נזכרת הקדשת ערי המקלט בידי יהושע, שהציווי עליה הוזכר בפרשה. הפטרה זו מתועדת בכתבי הגאונים ובמשנה תורה לרמב"ם.

עם זאת, מכיוון שפרשת מסעי נקראת תמיד באמצע ימי בין המצרים, אין נוהגים להפטיר בהפטרה זו, משום שהתקבל המנהג להפטיר בהפטרה השנייה מתלתא דפורענותא, הפטרות בענייני תוכחה וחורבן.⁷⁵

מנין הפסוקים והתיבות

⁷⁰ בראשית רבה, צט, ט.

⁷¹ מדברי הרוקח, רבינו אפרים ובעל הטורים.

⁷² חמשה עשר באב – מהו? אמר רב יהודה אמר שמואל: יום שהותרו שבטים לבא זה בזה. מה דרשו? "זה הדבר" - דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה. בבא בתרא קכא, א.

⁷³ במדבר, לו, ו-ז.

⁷⁴ פרק יט, פסוק נא "אלה הנחלות", עד פרק כא, פסוק ג.

⁷⁵ לפי רוב המנהגים (האשכנזים, הספרדים וכן בנוסח רומניא) ההפטרה השנייה היא בפסוק ד עד פסוק כח (הפטרה "שמעו"). במנהג תימן נוהגים על פי הרמב"ם שההפטרה השנייה היא הפטרת 'חזון', מפסוק א' עד פסוק כ'.

חריג בודד לכך הוא מנהג איטליה, שלא קיבל את מנהג 'תלתא דפורענותא' (ונוהג לומר הפטרת פורענות רק בשבת חזון), ולכן נוהגים לפיו מפטירים בהפטרת הפרשה המקורית, בספר יהושע.

כאשר חלה פרשת מסעי בשבת ראש חודש אב, בתלמוד נזכר שיש להפטיר, במקום ההפטרה הרגילה לשבת ראש חודש, בספר ישעיהו, פרק א, פסוק יד, משום שזו נבואת חורבן המזכירה ראש חודש. בפועל, מנהג זה אינו נוהג באף נוסח. הראשונים דנו בשאלה האם להפטיר את הפטרת הפורענות של השבת או את הפטרת שבת ראש חודש, ויש בדבר מנהגים שונים. בנוסח איטליה, שלא נוהג בשבת זו כדין שבת פורענות, מפטירים בהפטרת ראש חודש.

מספר פסוקים: 132 והסימן: מחלה-חולה. ככתוב: ⁷⁶ "וַתְּהִינָה מַחֲלָה תִרְצָה וַחֲגֹלָה וּמִלְכָּה וְנֹעָה פְּנוֹת צִלְפָּחֵד לְבִנֵי דָדִיָּהן לְנָשִׁים". והוסיפו 'חולה' להשלים למספר. אבל לא מובן מדוע הוסיפו דבר שלילי להזכיר חולי, ואולי הוא כקיצור ל'וחגלה'. ונראה יותר כי חולה מלשון מחול, שהן היו לבני דודיהן לנשים ונישאו, ולכן צירפו גם תיבת חולה.

וכן עולה הגימטריה של המילים בפרשה מן הפסוק: ⁷⁷ "זָה יְהִיָּה לָכֶם גְּבוּל יָם". וכן מהפסוק: ⁷⁸ "זָה יְהִיָּה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן", העולים 132.

כמו כן יש חומשים שנתנו סימן את השם: **בלק**. ומשכיר שוב את הפרשה שקראנו לא מזמן, ואת שמו של הסבא של המשיח שרות המואביה יצאה ממנו. ויש בפרשה מב מסעות שיעמדו כנגד מב הקרבנות שהקריב.

רבינו אפרים קושר את פרשתינו ביחד עם הפרשות הקודמות עד פרשת בלק, שבפרשה שלנו יש מ"ב מסעות, ומ"ב ערי מקלט,⁷⁹ ובפרשה הקודמת פרשת מטות נחלו את הארץ, ובפרשת פינחס

⁷⁶ במדבר לו, יא.

⁷⁷ לד, ו.

⁷⁸ בהמשך שם ט.

⁷⁹ אלו המשך דברי 'צורר המור' שהבאנו למעלה:

אחר כך אמר 'זאת הארץ אשר תפול לכם בנחלה ארץ כנען בגבולותיה'. הרמז בזה כי לפי שהשם אמר לו 'וראית אותה ונאספת אל עמך', לרמוז לו שבראיית עיני הצדיק תהיה נוחה להכבש לבניו. ולכן אחר שצוה 'והורשתם את יושבי הארץ', צוה עליו שיחלוק הארץ בגבולותיה לכל שבט ושבט הראוי לו, כאלו היה רואה אותה בעיניו ועומד בה, בענין שיתקדר דעתו של משה כאלו נכנס לארץ.

ולכן אמר שייצין הגבולים בכל ארבעה רוחות העולם, לרמוז כי כמו שאי אפשר לעולם בלא רוחות, כך אי אפשר לעולם בלא ישראל, כאומרם בחגיגה, (נראה שצריך לומר בתענית ג, ב: אמר רבי יהושע בן לוי, דאמר קרא (זכריה ב, י): 'פִּי כְּאֶרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פִּרְשְׁתִּי אֶתְכֶם', מאי קאמר להו אילימא הכי קאמר להו הקדוש ברוך הוא לישראל דבררתניכו בארבע רוחי דעלמא, אי הכי כארבע, בארבע מיבעי ליה, אלא הכי קאמר, כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות כך אי אפשר לעולם בלא ישראל).

והטעם לפי שהם אחוזים בסוד ארבע מחנות שכינה. וצוה גם כן האנשים הראויים לעמוד בזאת הנחלה שהם שנים עשר נשיאים איש אחד למטה, לרמוז איך ישראל אחוזים בסוד המרכבה, בסוד ארבע מחנות שכינה, בסוד שנים עשר גבולי אלכסון, ובסוד שנים עשר חדשים בשנה, ושנים עשר שעות ביום.

וכנגד זה היו שנים עשר נשיאי ישראל רמוזים למעלה, בענין שכל שתנה] תחת רגליהם, ואין מזל לישראל, כמאמרם ז"ל, 'ויתן אותם אלהים ברקיע השמים'. בענין שבזה הם כלולים בשם המפורש של שנים וארבעים שפירשנו למעלה בסדר המסעות.

ולכן סמך לכאן: 'ונתנו ללוים מנחלת אחוזתם ערים לשבת... לכל ארבע רוחות העולם, מזרח מערב צפון ודרום, לפי שזאת היא קדושה יתירה מקדושת ארץ ישראל, שנחלקה למעלה לארבע רוחות העולם גם כן.

ולכן תמצא שצוה שיתנו ללוים שנים וארבעים עיר מלבד שש ערי מקלט, לרמוז לשם של שנים וארבעים שהוא אבגית"ץ, הרמז בשנים וארבעים מסעות כמו שפירשתי למעלה.

באופן שכל הפרשה סובבת על מעלת ישראל וקדושתם, ואיך הם אחוזים בסוד המרכבה, בסוד ארבע מחנות שכינה, בסוד ארבע רוחות העולם, ובסוד שנים עשר גבולי אלכסון, ובסוד י"ב אותיות של שלשה שמות של יהו"ה ושם אהי"ה ושם אדנ"י, ובשנים עשר חותמות של ההיות. ולמספר זה מכוון מספר שנים עשר שבטי ישראל. והם כולם כלולים בסוד שם המפורש של ה' ב"ם. בענין שבזה יהיה להם קיום ולא יכלו לעד לעולם. כמו שאמר, 'כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הדחתך שמה ואותך לא אעשה כלה'.

ועוד אפרש זה בעזרת האל בפרשת וזאת הברכה.

והנה כל זה סמוך לסדר המסעות. להורות לנו מה שכתבתי שם, שאף על פי שישראל הלכו מטולטלים ממסע למסע ארבעים שנה, השם הושיעם בכח שמו הגדול, שם ה' ב"ם בכל שנים וארבעים מסעות.

וכן אנו מובטחים, שאף על פי שאנו מגורשים ומטולטלים מגירוש לגירוש וממסע למסע, שם ה' ב"ם מושיענו בעת צרה, אחר שישראל אחוזים בסוד ארבע מחנות שכינה, ובסוד ארבע רוחות העולם, שזהו סוד הארץ שנצטווה משה לנחל את בני ישראל בגבולותיה לכל ארבע רוחות העולם. וכן הם קשורים בסוד שנים עשר גבולי אלכסון. ובשנים עשר חותמות והיות. שזה רמז לשנים עשר שבטי ישראל, שנצטוו בהם אלה יעמדו לנחל את הארץ.

ולפי שכולם קשורים בסוד שם המפורש של שנים וארבעים שהוא שם ה' ב"ם הרמז במסעות, סמך מיד שיתנו ללוים שנים וארבעים ערים לשבת, כנגד שם של שנים וארבעים ההולך עם ישראל בגלותם ובמסעיהם. ואם כן כל זאת הפרשה הבטחה גדולה לנו. ויש בה רמזים גדולים ודברים עתיקים.

בענין שלא לחנם אמר ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', אלא להורות כי פי ה' ורוחו הולכת עמנו באלו הגליות והמסעות, כמו שהיה עם אבותינו בצאתם ממצרים. וזה חיותנו וקיומנו, ועל פיו אנו חיים, ולא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה'. וזהו ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם ע"פ ה'. וכל זה להורות

יש מ"ב קרבנות, כמו בפרשת בלק, שבלק הקריב מ"ב קרבנות.⁸⁰

מספר התיבות בפרשה : 1461 כמנין הגימטריה של המילים בפסוק:⁸¹ "וְכָל בַּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה".

מקום השבת

כאשר הפרשות מטות ומסעי מחוברות יחד, מנגנים במקום נאווה - נהוונד כדרך שרגילים בסיום הספר. והשנה שפרשת מסעי בנפרד ובשבת שעברה כבר התפללנו במקום זה, מתפללים השבת במקום צבא, על שם מסעות צבא ישראל, או במקום ביאת לקראת ביאת ישראל לארץ.

מכיון שהשבת מברכים את חודש אב הבא עלינו לטובה שיחול ביום ששי בשבוע, ומפטירין 'דברי ירמיהו' – תיקון הדיבור, ובשבת הבאה 'שמעו דבר ה' – כנגד השמיעה, ובשבת שאחריה יחול תשעה באב והיא שבת חזון, בה מפטירין 'חזון ישעיהו' – כנגד הראיה, יש לנגן ברוח התקופה

על מעלת ארץ ישראל וקדושתה, שיש בה עשר קדושות המוזכרות בדבריהם ז"ל, כנגד עשר קדושות עליונות, לפי שאין קדושה בפחות מעשרה. לכן בקדושת ארץ ישראל ובסדר גבולותיה, נרמזו כל אלו הדברים הנזכרים העתיקים, בסוד שמו, ובסוד ד' מחנות שכינה, וכל הדברים שרמזנו למעלה.

⁸⁰ ראה שער הגלגולים (הקדמה לב): הסוד מה שצחקו בו הילדים, ואמרו לאלישע 'עלה קרח עלה קרח', כי קרח בן יצהר, הוא רוחו של קין מצד הרע, ולכן ירד חיים שאולה, ואמרו לו הילדים לביישו ולגדפו, כי הנה קרח ירד שאולה, וצריך לעלות, ואתה נמשך משרש קרח, ואיך אתה רוצה לעלות.

גם רמזו, כי הנה קרח בן יצהר גלחו משה, והיה קרח בשערותיו כנודע, ולכן גם אלישע היה קרח בשערותיו כמוהו, כי שרש נשמתו יש בה חלק ואחיזה מן קרח. וזה גרם שנתעברו בו אחר כך נפש נדב ואביהוא, שגם הם משרש נשמת קרח. גם כמו שמשה רבינו עליו השלום הזכיר שם בן מ"ב, והרג את המצרי שהוא נפש קין מצד הרע, כן אלישע הזכיר שם בן מ"ב, והרג מ"ב ילדים אלו כנזכר בזהר.

וכן מפורש ברבנו בחיי (שמות ב, יב): ודע כי ההכאה הזאת בלשון היתה, כי המית אותו ברוח שפתיו, וכן דרשו חז"ל (שמות רבה א, ל) שהרגו בשם המפורש, והראיה ממה שכתוב: 'להרגני אתה אומר' – באמירה בלבד, ושם המפורש של מ"ב אותיות היה, ויש בכתוב התעוררות על זה, וכן אמר דוד עליו השלום (תהלים מד, ו): 'בך צרינו ננגח בשמך נבוס קמינו', ואמר זה על מ"ב אותיות, ועל זה נאמר (תהלים קמח, יג): 'כי נשגב שמו [לבדן]', וזהו: '[כי הוא] אמר ויהי' (תהלים לג, ט), וזהו: 'תולה ארץ על [בלימה] (איוב כו, ז), והבן זה.

ובכח השם הזה אמר משה: 'עלה שור עלה שור', וכן מצינו באלישע הנביא, באותם נערים שהתקלסו בו, והיו אומרים לו: 'עלה קרח עלה קרח' (מלכים ב, כג), הזכיר בו הכתוב: 'ויפן אחריו ויראם ויקללם בשם ה', והוא שם בן מ"ב אותיות, ולכן נהרגו מ"ב ילדים, הוא שכתוב: (שם, כד) 'ותצאנה שתיים דובים מן היער, ותבקענה מהם ארבעים ושני ילדים'. וראה עוד ב'מגלה עמוקות' ואתחנן (אופן רטז).

וב'מגן דוד' (אות ו): ושמעתי בשם הראשונים, כי שם בן מ"ב הוא שם המפורש, וכן משמע מדברי רש"י ז"ל והגאונים ז"ל, ובשם זה קילל אלישע את הנערים, וכתוב: 'ותצאנה שתיים דובים מן היער ותבקענה מהם מ"ב ילדים'.

וכתב רבי שמואל לניאדו ב'כלי יקר' (מלכים ב, כד. יצא לאור על ידי 'מכון הכתב'):

ושמעתי תוכן הענין בשם החכם השלם המקובל האלהי החסיד ועניו, כמהר"ר יצחק אשכנזי זלה"ה, (האריז"ל), כי אותם המ"ב קרבנות גרמו, שכשעברו הנשמות קדושות בתיקלא דתקלין, נעשקו אלו המ"ב שעשקם סיטרא אחרא, שעל זה אמר שלמה ע"ה: 'והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם', והחזיקה הקליפה מהמוח והאור מ"ב נשמות, כנגד מ"ב קרבנות, ולא תחזיר אותם הקליפה עד שתמצא מקום מוכן לפורענות, והוא ביאה אסורה, שם נותנת אותם הנשמות העשוקות, והנה המ"ב נשמות, ניתנו במ"ב ביאות אסורות שנבעלו ביום הכיפורים, ועתה כשהענישם אלישע וקללם בשם ה', הוא שם מ"ב, כנגד מ"ב ילדים, והוא כי שם בן מ"ב מסוגל מאד להעלות התפילות, שעל כן אנו אומרים 'אנא בכח' וכו', וכן הניצוצות של הקדושה העשוקות, לא יתעלו אלא בשם בן מ"ב, ולזה לגמור תיקונם של אלו המ"ב נערים קטנים האלה, שהיו עשוקות על ידי מ"ב קרבנות, עתה כשקללם בשם בן מ"ב, קלל הגופים ההם שהיו יסוד רעוע בנוי בכיפורים, וחזרו המ"ב ניצוצות קדושות שבהם לשורש הקדושה ונתקנו, עד כאן.

ומדבריו נבין למה היו דובים ולא מין אחד, כי רמזו באותיות {דבים, מב – די} כי בשם מ"ב קללם, עיין שם עוד.⁸¹ לו, ח.

שירי געגועים וכיסופין לבנין בית המקדש שיבנה בקרוב, במהרה בימינו.

שירים מתאימים מהספר 'שיר ושכחה השלם' במקאם צבא יש מעמוד 424 ואילך: יהלל לאל נורא, שאפשר לנגן בו הקדיש, גואל יבוא, ידידי רועי מקימי, רם אמור לצערי דיו, אלי בא תור, לי יה לי יה, עזי עזי, אדום לה', שור יה אב רחמן, אל מרוב חסדך.

ובמקאם ביאת מעמוד 232 ואילך שירים מתאימים כמו: יקרך ישירו על הר ציון, אנה פנה, אל מעון, ידידי השכחת, שער אשר נסגר, אעופה אשכנה, יה רופאי הודו וכו'.

וכיון שהשנה הצומות שבעה עשר בתמוז ותשעה באב חלים בשבת ונדחו, יהי רצון שידחו לגמרי, ונזכה לביאת בר נפלי בקרוב ממש.

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת דודי היקר ה"ה רחמים בן צביה לוי ז"ל

נלב"ע ביום א' באב, יום פטירת אהרן הכהן

שנת התשע"ד